

Niet van voorbij

NIET VAN VOORBIJ

Willie Zeldenrust – ten Harkel

Niet van voorbij

Willie Zeldenrust-ten Harkel

© 2026 Scholten Uitgeverij BV

info@scholtenuitgeverij.nl

www.scholtenuitgeverij.nl

Omslag: Zijdiezijn

Binnenwerk: Gewoon Geertje

Eerste druk, september 2026

ISBN: 9789083733173

NUR: 749/707

De bijbelteksten in deze uitgave zijn, tenzij anders vermeld,
ontleend aan de BasisBijbel®.

Copyright ©Stichting BasisBijbel. Alle rechten voorbehouden.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie,
geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.
Daarnaast mag geen enkel deel van deze uitgave worden gebruikt voor het
trainen of ontwikkelen van systemen voor kunstmatige intelligentie zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niet van voorbij draag ik op aan
mijn vriendin Marry Blokzijl die voor mij
een voorbeeld is in haar grote Godsvertrouwen,
waardoor ze haar verliezen bewonderenswaardig
weet te dragen. Ook bemoedigt zij mij als geen ander,
zonder ophouden. Zij heeft geloof in mij.

Inhoudsopgave

Aanbeveling Manu Keirse 9

Inleiding 15

1. Verwachting 25

2. Verwarring 37

3. Afscheid 47

4. Gebroken 63

5. Samen 75

6. Van nabij 87

7. Doorleven 101

8. Herinneren 117

9. Geloof 135

10. Littekens 149

11. Liefde 163

12. Eeuwig 177

Nawoord 187

Dankwoord 191

Bronnenlijst 193

Aanbeveling

*Geboren als een gedachte, gestorven als een zucht,
verdwenen als een schaduw.*

MANU KEIRSE

Geen kind is zo aanwezig als het kind dat wordt gemist. Tot voor enkele decennia werd ervan uitgegaan dat het sterven van een kind tijdens de zwangerschap en bij de geboorte gemakkelijk te verwerken is. Wat je nog niet hebt gehad, kan je ook niet missen, dacht men. Mijn gedachten gaan terug naar 1973, de geboorte van onze zoon, ons eerste kind. Toen werd er nog geen echografie gedaan tijdens de zwangerschap en wist je niet of je een jongen of een meisje verwachtte. We hadden twee namen voorzien: Wouter en Lien. De dag dat onze Wouter werd geboren, na een bijzonder lange arbeid die eindigde met een keizersnee in uiterste spoed, stierf in dezelfde kraamkliniek Lien, het dochttertje van goede vrienden. Zij werden na een dag naar huis gestuurd, want er was geen kind dat verzorging nodig had. De volgende dag ging ik bij hen op bezoek. In de woonkamer stond een lege wieg, een verzorgingstafel die ongebruikt bleef. Bij de geboorte van onze zoon had ik sterk de broosheid van het leven ervaren, samen met de angst om dit nieuwe leven te verliezen. Zittend in die woonkamer voelde ik hoe de uitersten van het leven

elkaar raken: leven en dood, begin en einde. Al luisterend voelde ik ook hoe een begin ook het einde kan zijn. Maar dat wordt hopelijk nooit het einde van een herinnering. Sterven is immers verhuizen van de buitenwereld naar het hart van de mensen die van je houden.

Ik denk terug aan een docente op de opleiding verpleegkunde waar ik op donderdag in elke klas het vak psychologie doceerde. Haar derde kind – een dochter, ze had al twee zonen – was gestorven bij de geboorte. Ik ging na mijn lessen even bij haar langs. Haar kindje was vier dagen geleden geboren en dezelfde dag gestorven. Nog niemand van haar collega's docenten verpleegkunde was haar komen bezoeken. Ze liepen elke middag haar kamerdeur voorbij, op weg naar het restaurant. Toen ik hen erover aansprak, zegden ze dat ze niet wisten wat ze voor haar konden meenemen en daarom niet op bezoek durfden te gaan. Heeft onze geschenkenwereld dan zo sterk de menselijke geschenken op de achtergrond gedrongen?

Enkele jaren geleden, in de week voor Kerstmis, kwamen los van elkaar drie mensen me opzoeken. Een vrouw, 46, vroeg waar kindjes die sterven tijdens de zwangerschap worden heengebracht. 'Ik ben 46 en zal wellicht nooit levende kinderen hebben. Ik kan niet leven met de gedachte dat mijn kind kan worden gezien door studenten geneeskunde in een bokaal in een medisch labo, en dat ik het nooit heb gezien.' Een tweede vrouw vertelde me dezelfde week dat ze een bloeding had gedaan op het toilet. Achteraf bleek het een miskraam. 'Ik heb mijn kind weggespoeld door het toilet, en kan daar niet mee leven.' Een derde vrouw vroeg me dezelfde week waar kindjes die stierven tijdens de zwangerschap werden heengebracht. 'Ik heb twee zonen, was zwanger van een meisje. De zwangerschap is fout gelopen na twaalf weken. Ik heb maanden nagevraagd aan gynaecologen, verloskundigen en medewerkers van de verloskundige kliniek

wat er met die levenloze kindjes wordt gedaan. Niemand kan mij dat vertellen. Kan jij dat voor mij uitzoeken en het vertellen op een manier dat ik ermee verder kan leven?’ Hoe moest ik aan die moeder vertellen dat haar kind naar de verbrandingsoven voor ziekenhuisafval was gevoerd? Ik heb haar toen verteld dat die kindjes met een auto van het ziekenhuis naar een crematiecentrum worden gevoerd. Haar reactie: ‘Ik zou nooit een dierbaar iemand laten cremeren.’

Dat was voor mij de aanleiding om de strijd te voeren voor de eerste begraafplaats in Europa voor kinderen die sterven voor ze zijn geboren en voor meer aandacht voor ouders die een kind verliezen, zowel in de medische wereld als in de bredere samenleving. Zo ontstond de eerste begraafplaats voor kinderen die stierven tijdens de zwangerschap en veranderde de wetgeving over het inschrijven van bij de geboorte of tijdens de zwangerschap overleden kinderen in het bevolkingsregister. Vandaag vind je op veel begraafplaatsen een gedenkmunument voor doodgeboren kinderen die vroeger nooit erkenning hebben gekregen.

Toen ik in 1989 mijn doctoraal proefschrift over eerste opvang bij perinatale sterfte verdedigde aan de RU Leiden stond op de voorpagina van de Nederlandse kranten: ‘Vlaming promoveert tot doctor in de geneeskunde over een zeer bijzonder onderwerp.’ Mijn pleidooi om overleden kinderen in de armen van de ouders te geven, de herinneringen levendig te houden en ze blijvende erkenning geven als ouders van een overleden kind was toen krantennieuws.

Vandaag is die erkenning meer en meer een realiteit geworden en is de opvang van ouders van een heel andere orde. En toch is het boek van Willie Zeldenrust meer dan nodig. Het is inspirerend voor ouders te lezen dat ze niet alleen staan met hun verdriet. De genuanceerde

beschrijving van zoveel ervaringen kan een leidraad zijn voor hun familie en voor hulpverleners. We mogen niet vergeten dat er vandaag nog veel ouders en grootouders leven die in het verleden nooit de terechte erkenning hebben ervaren. De rouw en de oude pijn kunnen weer bovenkomen naar aanleiding van het sterven van een kleinkind of een achterkleinkind.

Hopelijk helpt de lectuur van dit boek om voor iedereen duidelijk te maken dat het volkomen irrelevant is te denken dat je begrip en troost biedt met reacties als: je was toch nog in het begin van de zwangerschap, het zou toch nooit goed gekomen zijn, je kunt nog andere kinderen krijgen. Je wordt niet pas ouders bij het vaststellen van de zwangerschap of op het moment van de geboorte. Ouderschap begint met de intensiteit van het verlangen naar een kind. Er zijn ouders die nooit kinderen hebben gekregen en het ongewenst kinderloos blijven is ook een vorm van verlies van kinderen. Je moet afstand nemen van je kind voor je de kans hebt gehad om het te dragen en te leren kennen. Het kind zit al in je hoofd en in je hart zodra je ernaar begint te verlangen. Het gaat nooit over. De kinderen van je collega's worden groter. Bij het einde van elk trimester hoor je hen triomfantelijk de schoolresultaten bespreken. Op familiefeesten zorgen de kinderen voor extra ambiance en op nieuwjaarsdag mag je blij meeluisteren naar hun nieuwjaarsbrieven. Je mist een dimensie in de relatie met je ouders, die nooit de grootouders worden van je kinderen. En later komen de huwelijksaankondigingen van de kinderen van je vrienden, de geboortekaartjes. Als je ouder en zorgbehoevend wordt, heb je geen kinderen die voor je kunnen zorgen. Ook al is de intense pijn minder voelbaar en heb je zin kunnen geven aan je relatie en je leven zonder kinderen, ergens diep vanbinnen voel je je ouder van een kind dat nooit is geboren. Het heeft zolang in je hoofd en in je hart geleefd en het kind in je fantasie heeft je leven van nabij meegemaakt. Ook dat komt bij het lezen van de ervaringen van

ouders in dit boek zeer scherp in mijn gedachten en gevoelens naar boven. Kinderen raken voor veel mensen de diepere zin van hun leven aan en het uitdoven van je wens of het sterven van je kind kan de grondvesten van je leven voor lange tijd ernstig in het gedrang brengen.

Willie Zeldenrust heeft een zeer toegankelijk boek geschreven, waarin haar geloof overtuigend aan de orde komt. Voor mij persoonlijk is geloof niet iets dat ik uitdruk in Bijbelteksten omdat ze naar mijn mening vaak in een taal zijn geschreven die de mensen van vandaag te weinig aanspreekt. Hoewel ik geloof en religie veel minder ter sprake breng in mijn boeken, begeistere de Bijbelse waarden zeker mijn leven en hebben ze invloed op mijn schrijven.

Manu Keirse

Emeritus hoogleraar faculteit geneeskunde KU Leuven

Auteur van *Helpen bij verlies en verdriet*

Inleiding

Niet voor de aarde, maar voor de hemel gemaakt.

Niet van voorbij, maar voor eeuwig ben jij.

WILLIE ZELDENRUST

Een bekende schrijver beweerde eens in een interview dat hoe groter het drama in het leven van een schrijver, hoe meer schrijversstof er voorhanden is. Ik ondervond zelf dat ik niet eens veel fantasie nodig had om te schrijven. Ik kon putten uit levenservaring. Het was alleen de kunst om het op de juiste manier te verwoorden.

Een van de drama's in mijn leven was wel het verlies van ons tweede kind. Johannes overleed na negen maanden zwangerschap, al voordat hij geboren werd. In het boek *Hemelkinderen* vertel ik mijn verhaal, mijn ervaring met alle punten en komma's.

De impact van mijn schrijverij heb ik schromelijk onderschat, omdat God in staat is eindeloos veel meer te doen dan wij kunnen bidden of bedenken (*Efeziërs 3:20*). Het boek heeft overweldigend veel teweeggebracht. Niet in de laatste plaats in mijn eigen leven, maar ook in levens van veel andere vrouwen, mannen, echtparen. Ik ben bij wijze van spreken uit de kast gekomen en ongedacht en onverwacht heeft